

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie ze skargi B. P. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 10 grudnia 2015 r., sygn. akt VI Ga (...),
wydanego w sprawie
z powództwa B. P.
przeciwko M. K.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 listopada 2018 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty z dnia 13 października 2014 r., wydanym w postępowaniu
nakazowym, Sąd Rejonowy w P. nakazał pozwanemu M. K., aby zapłacił powodowi
B. P. kwotę 45 368,36 zł z ustawowymi odsetkami do dnia zapłaty od: kwoty 9 125
zł od dnia 21 czerwca 2014 r.; od kwoty 8 824,82 zł od dnia 25 czerwca 2014 r.; od
kwoty 9 382,11 zł od dnia 1 lipca 2014 r.; od kwoty 9 112,16 zł od dnia 27 czerwca

2014 r., a od kwoty 8 924,27 zł od dnia 2 lipca 2014 r. oraz kwotę 2 985 zł tytułem kosztów procesu.

Po rozpoznaniu zarzutów pozwanego, Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 20 maja 2015 r. utrzymał w mocy powyższy nakaz zapłaty w całości.

W apelacji pozwany zaskarżając wyrok Sądu pierwszej instancji w części co do kwoty 36 884,84 zł domagał się jego zmiany i utrzymania w mocy nakazu zapłaty co do kwoty 8 483,52 zł oraz uchylenia tego nakazu w zakresie kwoty 36 884,84 zł i oddalenia powództwa w tej części.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w R. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że uchylił nakaz zapłaty z dnia 13 października 2014 r. i oddalił powództwo w całości oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 4 119 zł tytułem kosztów procesu za pierwszą instancję i kwotę 3 045 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego. Przyczyną oddalenia powództwa było uznanie przez Sąd drugiej instancji sprzeczności zgłoszonego w pozwie żądania zapłaty w złotych polskich z art. 358 § 1 k.c., gdyż powód nie miał zgody pozwanego jako dłużnika co do przeliczenie waluty wykonania zobowiązania pieniężnego w euro na złote polskie, jakkolwiek stwierdził, że co do zasady żądanie powoda o zapłatę w związku z wykonaniem umów zawartych z pozwanym, jest zasadne.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, powód zaskarżył wyrok Sądu drugiej instancji w części, w jakiej został uchylony nakaz zapłaty z dnia 13 października 2014 r., wydany przez Sąd Rejonowy w P. w postępowaniu nakazowym i oddalono powództwo co do kwoty 8 483,52 zł, tj. w części, która nie była objęta zakresem apelacji pozwanego. W części zt. „Podstawy skargi” powód przywołując art. 424⁴ k.p.c. w zw. z art. 424⁵ § 1 pkt 2 i 3 k.p.c. wskazał, że „podstawę skargi stanowi naruszenie przepisów postępowania, które spowodowało niezgodność zaskarżonego wyroku z prawem, a to dyspozycji art. 378 § 1 k.p.c. polegające na rozpoznaniu przez Sąd Okręgowy apelacji pozwanego poza jej granicami, co w konsekwencji doprowadziło do uchylenia nakazu zapłaty z dnia 13 października 2014 r. i oddalenia powództwa w całości, a więc również w części niezaskarżonej apelacją, tj. co do kwoty

8 483,52 zł". We wnioskach skargi domagał się stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 10 grudnia 2015 r., sygn. akt VI Ga (...) w zaskarżonej części.

Na uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody lakonicznie stwierdził, że na skutek zaskarżonego wyroku doznał szkody w kwocie 8 483,52 zł, gdyż Sąd Okręgowy w R. wychodząc poza zakres zaskarżenia oddalił powództwo w całości w sytuacji, gdy wyrok Sądu Rejonowego w P. nie został zaskarżony co do tej kwoty i w tej części stał się prawomocny.

Z kolei wyjaśniając wymóg skargi określony w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., wskazał, że ze względu na wartość przedmiotu sprawy nie było dopuszczalne wniesienie skargi kasacyjnej, jak również nie zachodzą podstawy do wniesienia skargi o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jej celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.). Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Tylko w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Treść orzeczenia zależy również od wyników wykładni, które mogą być różne, w zależności od jej przedmiotu i przyjętych metod. W związku z tym może istnieć wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy cechuje subiektywizm. W

odniesieniu do działalności jurysdykcyjnej sądu, pojęcie bezprawności nie jest tożsame z takim pojęciem funkcjonującym na gruncie odpowiedzialności cywilnoprawnej (zob. uzasadnienia do wyroków Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06 nie publ., z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05 nie publ., z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, nie publ., z dnia 13 maja 2009 r. IV, CNP 122/08 z dnia 3 czerwca 2009 r. IV CNP 116/08 nie publ.).

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 k.p.c. skarga powinna zawierać oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości lub w części (pkt 1), przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe (pkt 5) oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (pkt 6).

Z uwagi na nadzwyczajny charakter tego środka prawnego i jego funkcję, wszystkie wymagania konstrukcyjne wymienione w art. 424⁵ § 1 k.p.c. powinny być przytoczone samodzielnie, niezależnie od innych, w związku z czym, skarga niespełniająca któregokolwiek z nich dotknięta jest tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych. Przez wzgląd na szczególny charakter tego rodzaju środka zaskarżenia, którym poszkodowany niezgodnym z prawem orzeczeniem dąży do uzyskania prejudykatu, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest obwarowana spełnieniem szeregu wymogów formalnych, gdyż nawet samo oczywiste naruszenie prawa materialnego lub procesowego nie stanowi wystarczającej podstawy do jej uwzględnienia, ale dopiero, gdy orzeczenie wydane z oczywistym naruszeniem prawa doprowadziło do szkody, której nie można było wyeliminować lub ograniczyć przez zastosowanie innych środków prawnych, przy czym nie chodzi tu wyłącznie o środki prawne, które służą bezpośrednio do wzruszenia orzeczenia wyrządzającego szkodę (np. skarga kasacyjna, wznowienie postępowania, powództwo przeciwegzekucyjne), ale również o inne środki, których zastosowanie spowodowałoby, w ostatecznym wyniku, uniknięcie tej szkody (np. przez zainicjowanie nowego procesu w przypadku, gdy w ten sposób

skarżący miał lub ma możliwość naprawienia błędu Sądu drugiej instancji, w odniesieniu do tej części dochodzonego roszczenia, której rozstrzygnięcie spowodowało niezgodność z prawem). Określenia „środki prawne przysługujące stronie”, zawartego w art. 424¹ § 1 k.p.c., czy określenia „inne środki prawne”, o którym mowa w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., nie należy także łączyć wyłącznie ze środkami umożliwiającymi uchylenie lub zmianę orzeczenia w trybie instancyjnym, czy ze środkami zaskarżenia.

Dlatego każde z wymagań określonych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. powinno być przez skarżącego wyartykułowane jednoznacznie. Sąd Najwyższy nie jest zobowiązany, a nawet uprawniony do badania i dociekania rzeczywistych treści i zamierzeń skarżącego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2007 r., IV CNP 21/07, nie publ.). Uchybienia w zakresie koniecznych elementów skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie podlegają usunięciu na zasadach przewidzianych dla wymagań formalnych skargi jako pisma procesowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2018 r., II CNP 57/17, nie publ.). Wniosek taki daje się też wyprowadzić z art. 424⁸ § 2 k.p.c.

Konstruując skargę, ustawodawca wyraźnie oddzielił podstawy skargi (art. 424⁵ § 1 pkt. 2), od wymogu wskazania przepisu (przepisów), z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (art. 424⁵ § 1 pkt 3). Nie zawsze bowiem przepisy wskazane jako naruszone w ramach podstaw muszą być tożsame z przepisem (przepisami), z którymi wyrok jest niezgodny (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2006 r., IV CNP 55/06, nie publ., z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 65/06, nie publ. oraz z dnia 19 marca 2015 r., II CNP 58/14, nie publ.). Z tych względów, osobnym wymogiem konstrukcyjnym skargi jest wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny i ma ten wymóg charakter samodzielny, niezależny od innych wymogów przewidzianych w tym przepisie. W wyroku z dnia 12 lipca 2011 r., SK 49/08 (OTK-A 2011, nr 6, poz. 55; Dz. U. 2011, Nr 153, poz. 912), Trybunał Konstytucyjny wskazał, że wymaganie wskazania przepisu, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, stanowi najistotniejsze z sześciu wymagań konstrukcyjnych, które musi spełniać skarga, a odrzucenie skargi niespełniającej tego wymogu konstrukcyjnego,

bez wzywania o jego uzupełnienie nie jest niezgodne z art. 2 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP (zob. też uzasadnienie postanowienia TK z dnia 20 października 2011 r., Ts 132/10, OTK-B 2011, nr 6, poz. 442).

Redakcja skargi, odnośnie do wymogów konstrukcyjnych przytoczenia podstaw skargi i wskazania przepisu, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, nie jest jednoznaczna i pełna, bowiem w jej podstawę został mechanicznie wkomponowany wymóg z art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c. Nie jest zatem pewne, czy podany art. 378 § 1 k.p.c., jest elementem podstawy skargi (wówczas brakuje wskazania przepisu, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny), czy też przepisem, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (wówczas podstawa skargi nie spełniałaby wymogów formalnych, bowiem brakowałoby wskazania przepisu, który Sąd drugiej instancji naruszył).

Precyzyjne oddzielenie obu powyższych wymogów formalnych skargi jest istotne w tych przypadkach, w których naruszenie określonych przepisów przez Sąd drugiej instancji nie zawsze prowadzi do niezgodności z prawem prawomocnego wyroku wyrządzającego szkodę w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. Ubocznie wskazać należy, że naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. (w znaczeniu przyczyny niezgodności z prawem prawomocnego wyroku) nie zawsze musi prowadzić do skutku w postaci wyrządzenia stronie szkody takim orzeczeniem, którego zmiana lub uchylenie w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

Powyższe wątpliwości w zakresie wypełnienia wymogów formalnych skargi, określonych w art. 424⁵ § 2 i 3 k.p.c., nie zadecydowały ostatecznie o odrzuceniu skargi.

Skarga od strony konstrukcyjnej spełnia wymóg formalny określony w art. 424⁵ § 5 k.p.c., ponieważ powód ogólnie wskazał, że skarga kasacyjna była niedopuszczalna, zaś podstawy wznowienia postępowania nie istniały i nie istnieją, ale nie zostało przez niego wykazane, że zważywszy na przyczynę oddalenia powództwa w sprawie, której ona dotyczy, nie było możliwe usunięcie skutku w postaci wskazywanej szkody przez zastosowanie innych możliwych i dopuszczalnych środków prawnych. Na gruncie tego przepisu w kontekście art.

424⁸ § 1 i 2 k.p.c. zachodzą dwie odmienne, choć prowadzące do tego samego skutku procesowego (tj. odrzucenia skargi), sytuacje. Pierwsza polega na tym, że skarżący w ogóle nie wykazuje w skardze, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe albo nie umieszcza w niej żadnych twierdzeń w tym przedmiocie i wówczas zachodzi brak elementów konstrukcyjnych skargi powodujący jej odrzucenie na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 140). Druga sytuacja sprowadza się do tego, że skarga od strony formalnej zawiera ten element konstrukcyjny, jednakże wywód mający wykazać, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych jest bezzasadny, gdyż w rzeczywistości taka możliwość istniała lub wciąż istnieje. W takim przypadku następuje odrzucenie skargi na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c.

Sytuacja druga występuje w sprawie. Należy bowiem zauważyć, że Sąd Okręgowy powództwo oddalił w całości (45 368,36 zł) - w tym w odniesieniu do kwoty 8 483,32 zł wykraczając poza wskazany w apelacji pozwanego zakres zaskarżenia wyroku Sądu Rejonowego - z uwagi na naruszenie w żądaniu pozwu art. 358 § 1 k.c. W nowym procesie powód mógł domagać się zapłaty należności za wykonane zobowiązanie we właściwej walucie (tj. w euro). Nie stała temu na przeszkodzie powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), gdyż ta obejmowała rozstrzygnięcie co do zapłaty świadczenia wyrażonego w złotych polskich (także w zakresie, w jakim Sąd drugiej instancji orzekł z naruszeniem art. 378 § 1 k.p.c.). Ponieważ źródłem żądania zapłaty kwoty pieniężnej wyrażonej w euro było roszczenie z tytułu wykonania umów przewozowych, miałby zastosowanie art. 124 § 1 i 2 k.c., co oznacza, że proces o zapłatę kwoty wyrażonej w złotych polskich wywodzonej z wykonania tych samych zobowiązań doprowadził do przerwy biegu przedawnienia, a ponowny jego bieg rozpoczął się dopiero po uprawomocnieniu się wyroku Sądu Okręgowego w R.. Przepisy art. 123 § 1 pkt 1 k.c. i art. 124 § 2 k.c. stanowi o roszczeniu w znaczeniu materialno-prawnym, zaś art. 358 § 1 k.c. dotyczy sposobu spełnienia świadczeniu pieniężnego, w znaczeniu waluty, w której świadczenie to może być wyrażone.

Powód miał prawną możliwość wystąpienia o zapłatę spornej kwoty, ale wyrażonej w euro (odpowiadającej kwocie 8 483,52 zł, czyli niecałe 20%

żądaną w tamtej sprawie), niejako przy okazji dochodzenia całości należności wyrażonej w euro, naprawiając w ten sposób również własny błąd (w tamtym procesie był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika). Okoliczność, że z tego tytułu powód zobowiązany byłby do poniesienia kosztów sądowych w odniesieniu do spornej kwoty nie ma znaczenia dla przesłanek skargi, gdyż treść art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. wskazuje, że do szkody nie wlicza się kosztów związanych z zastosowaniem środków zmierzających do wzruszenia zaskarżonego wyroku, skoro jak wynika z jego treści, skarga nie jest dopuszczalna, gdy możliwe było lub jest wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych.

Z opisanych wyżej przyczyn Sąd Najwyższy odrzucił skargę na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c.

jw